

**Tadeusz Wawak**

**Uniwersytet Jagielloński**

## **ZNACZENIE REFORMY SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W PROCESIE RESTRUKTURYZACJI PRZEDSIĘBIORSTW**

### **Streszczenie**

Immanentnym celem przedsiębiorstw jest produkcja zaspakajająca potrzeby potencjalnych nabywców, a celem szkół wyższych jest przygotowanie kadry z wyższym wykształceniem spełniającej oczekiwania pracodawców, czyli w tym i przedsiębiorstw. Uczelnie, w tym przypadku są dawcą a przedsiębiorstwa – biorcą kapitału intelektualnego jaki wnoszą pracodawcom zatrudnieni absolwenci szkół wyższych. Z powyższego wynika, że między szkołami wyższymi a przedsiębiorstwami powinien być ścisły związek – a tak w rzeczywistości nie jest.

Potrzebę istotnych zmian w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego dostrzegali zatrudnieni w nich profesorowie i doktorzy oraz studenci; potwierdzają to, przedstawione poniżej, wyniki przeprowadzonych przez autora badań. W opracowaniu zaprezentowano opinie profesorów i doktorów w sprawie zarządzania szkolnictwem wyższym oraz oczekiwania studentów związanych z reformą szkolnictwa wyższego, odnoszące się do związku uczelni z praktyką.

Następnie przedstawiono nowe rozwiązania prawa o szkolnictwie wyższym w kontekście możliwości rozwoju związków przedsiębiorstw z uczelniami w procesie kształcenia oraz zaproponowano nowe rozwiązania w zakresie kształcenia zawodowego o profilu praktycznym na pierwszym stopniu kształcenia

Trudno nie zauważyć, że kryzys finansowy świata przekłada się na eskalację trudności z jakimi borykają się obecnie przedsiębiorstwa i szkoły wyższe. Mimo wspólnych interesów uczelnie i przedsiębiorstwa są obecnie dalej od siebie niż w przeszłości. Z zebranych opinii profesorów, doktorów i studentów wynika jednoznacznie potrzeba powiązania teorii z praktyką, uczelni z przedsiębiorstwami. Nowelizacja ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym stworzyła ku temu nowe możliwości. Czy skorzystają z nich uczelnie i przedsiębiorstwa?

### **1. Wprowadzenie**

Współczesna gospodarka Polski, Europy i całego świata cechuje się nieustannym procesem przemian, który wymagają zarządzania permanentnymi zmianami i wymuszają realizację ciągłej projakościowej restrukturyzacji funkcjonowania wszystkich organizacji, w tym przedsiębiorstw i

szkół wyższych. Tak jak immanentnym celem przedsiębiorstw jest produkcja zaspakajająca potrzeby potencjalnych nabywców, tak celem szkół wyższych jest przygotowanie kadry z wyższym wykształceniem spełniającej oczekiwania pracodawców, czyli w tym i przedsiębiorstw. Uczelnie, w tym przypadku są dawcą a przedsiębiorstwa – biorcą kapitału intelektualnego jaki wnoszą pracodawcom zatrudnieni absolwenci szkół wyższych.

Z powyższego wynika, że między szkołami wyższymi a przedsiębiorstwami powinien być ścisły związek – a tak w rzeczywistości nie jest. Restrukturyzacja w szkolnictwie wyższym przebiega w znacznie wolniejszym tempie niż wymagają tego potrzeby pro jakościowej restrukturyzacji przedsiębiorstw. Urynkowieniu przedsiębiorstw nie towarzyszy właściwie przeprowadzany proces urynkowienia funkcjonowania uczelni, które mają skłonność do zamykania się w swoim kręgu, bycia bardziej urzędami niż samofinansującymi swój rozwój organizacjami świadczącymi usługi badawcze, dydaktyczne i doradcze.

Potrzebę istotnych zmian w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego dostrzegali zatrudnieni w nich profesorowie i doktorzy; potwierdzają to, przedstawione poniżej, wyniki badań przeprowadzonych przez autora.

Także studenci zauważyli konieczność zmian w funkcjonowaniu uczelni, czego dali dowód wypełniając kwestionariusz ankiety w ramach badań przeprowadzonych przez Autora (przedstawione poniżej).

Potrzebę radykalnych zmian w funkcjonowaniu w szkolnictwa wyższego dostrzegła Unia Europejska. Uczelnie są odpowiedzialne za rozwój trzech ostatnich etapów ustawicznego kształcenia w Europie Wiedzy. Wynikiem tego poważnego traktowania roli szkolnictwa wyższego jest wydanie przez organy UE licznych zaleceń, uchwał, komunikatów innych bardzo ważnych, aktów normatywnych.<sup>1</sup> Na szczególną uwagę zasługują ustalenia ministrów właściwych do

---

1

Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Akty prawodawcze i inne instrumenty. Wersje skonsolidowane. (or. Fr.) 6655/08/PL z dnia 15.04.2008, Rada Unii Europejskiej; Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) L 394/10 PL D. U. Unii Europejskiej 30.12.2006; Rezolucja Rady z 23 listopada 2007 w sprawie unowocześniania szkół wyższych, by zwiększyć konkurencyjność Europy w światowej gospodarce opartej na wiedzy. pub. 6.12.2007 r., 2007/C XXX/YY; 16096/1/07 REV1, Rada Unii Europejskiej, Bruksela. Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9.4.2008, w sprawie ustanowienia Europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET). Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, COM(2008) 180 wersja ostateczna, 2008/0070 (COD) [SEK(2008) 442, [SEK(2008) 443]; Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. (Tekst mający znaczenie dla EOG) D. U. Unii Europejskiej z dnia 6.5.2008 PL nr C 111/1; Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym. (Tekst mający znaczenie dla EOG), D.U. Unii Europejskiej C 155, P. 0001

szkolnictwa wyższego w ramach inspirowanego przez UE tzw. Procesu Bolońskiego w okresie ostatnich 10 lat (1999 do 2010).<sup>2</sup> Wszystkie te zalecenia i ustalenia przyjęte przez Rząd RP wymagały przeprowadzenia istotnej korekty obowiązującego, nieodpowiedniego do potrzeb gospodarki, rynku i obywateli Polski i Unii Europejskiej prawa o szkolnictwie wyższym. W marcu 2011 roku Sejm przyjął nowelizację ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku „Prawo o szkolnictwie wyższym” oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych oraz stopniach i tytule naukowym i tytule w zakresie sztuki”.<sup>3</sup> Do tej nowelizacji obu ustaw Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przygotowuje pakiet kilkudziesięciu rozporządzeń wykonawczych, które mają wejść w życie, wraz z nowelą wspomnianych ustaw z dniem 1 października 2011 roku. Nowelizacja prawa dotyczącego funkcjonowania szkolnictwa wyższego powinna wywrzeć wpływ na związek szkół wyższych z przedsiębiorstwami oraz na oddziaływanie scalania teorii z praktyką na rynek pracy.

## **2. Opinie profesorów i doktorów w sprawie zarządzania szkolnictwie wyższym dotyczące związku uczelni z praktyką – wyniki badań**

W roku akademickim 2010-2011 był realizowany przez autora, ze środków wypracowanych przez Zakład Ekonomii Stosowanej w ramach Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego temat badawczy „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym”. Badania odbywały się pod patronatem i naukowym wsparciu Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania Polskiej Akademii Nauk

Na przełomie roku 2010/2011 Autor przeprowadził badania ankietowe, w oparciu o opracowaną przez siebie obszerny formularz ankiety, których celem było zebranie opinii profesorów i doktorów na temat:

---

- 0010 z 08.07.2009 r.

- 2 Szerzej ten problem przedstawia autor w opracowaniach: T. Wawak, Specyfika znormalizowanego systemu zarządzania jakością w szkole wyższej, [w:] pracy zbiorowej pod red. P. Grudowskiego, M. Dobrzyńskiego, J. Preihs, P. Waszczura, „Inżynieria jakości w przedsiębiorstwach produkcyjnych, usługowych i sektorze publicznym”, Wyd. Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2009, s. 65 - 71; T. Wawak, Nowe trendy w zarządzaniu w szkolnictwie wyższym, [w:] „Komunikacja i jakość w zarządzaniu” praca zbiorowa pod red. T. Wawaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2010, s. 201 - 223, oraz T. Wawak, Ewolucja Europejskiego systemu szkolnictwa wyższego w ramach Procesu Bolońskiego a zarządzanie uczelnią w warunkach postępującej integracji i globalizacji, [w:] Człowiek ponowoczesny wobec wyzwań globalizacji - studium interdyscyplinarne, praca zbiorowa pod red. J. Filipka, J. Głuszyńskiej, A. Wąsińskiego, M. Płaszewskiego, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, 2008, s. 82-87.
- 3 Ustawa z dnia 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 45, poz 235

- wybranych propozycji zawartych w „Strategii rozwoju Szkolnictwa wyższego 2010 - 2020. Projekt środowiskowy” opracowanej przez zespół KRASP pod kierunkiem Prof. Jerzego Woźnickiego<sup>4</sup>,
- wybranych propozycji zawartych w „Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku” opracowanej przez ekspertów konsorcjum: Ernst & Young Business Advisory i Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową pod kierunkiem Prof. Krzysztofa Rybińskiego i Dr Bohdana Wyżnikiewicza<sup>5</sup>,
- wybranych propozycji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmian w ustawie - „Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie o niektórych ustaw”, przedstawionych przez Rząd RP do zatwierdzenia Sejmowi<sup>6</sup>,
- wybranych wniosków z badań przeprowadzonych przez Tadeusza Wawaka w roku akademickim 2008-2010 w Uniwersytecie Jagiellońskim na temat : „Model pro jakościowej restrukturyzacji zarządzania w szkole wyższej – założenia modelowe”<sup>7</sup>,
- proponowanych, w publikacjach przez autora, wybranych rozwiązań dotyczących kierunku, metod i konkretnych sposobów niezbędnej pro jakościowej restrukturyzacji zarządzania w szkolnictwie wyższym w Polsce<sup>8</sup>;

Badania ankietowe przeprowadzono drogą elektroniczną wśród profesorów i doktorów największych uczelniach publicznych Krakowa i Warszawy, uniwersytetów ekonomicznych:

---

4 *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010 - 2020. Projekt środowiskowy*, [www.krasp.org.pl](http://www.krasp.org.pl) - odczyt 20.02.2010

5 *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku. Raport cząstkowy* przygotowany przez konsorcjum: Ernst&Young Business Advisory i Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, [www.uczelnia2020](http://www.uczelnia2020.pl), odczyt 10.03.2010 r.

6 Projekty (osiem) ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

7 *Zarządzanie w szkole wyższej. Raport z badań zrealizowany pod kierunkiem T. Wawaka w ramach projektu badawczego finansowanego z wydziałowej rezerwy na badania własne (WBPW)*, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2008–2009.

• 8  
Ekonomicznego w Krakowie, Nr 1, Kraków 2008, s. 586– 596; T. Wawak, *Innowacje a zarządzanie w szkole wyższej*, [w:] pracy zbiorowej pod red. naukową E. Okoń–Horodyńską i R. Wisły, „Kapitał intelektualny i jego ochrona”, wyd.: Instytut Wiedzy i Innowacji, Warszawa 2009, s. 233 - 246. T. Wawak, *Coming of the Global Knowledge Society: Prospects and Promises* [w:] „Journal of the Washington Institute of China Studies”, Washington, Spring 2009, Vol. 4, No. 1.; T. Wawak, *Kreatywność i przedsiębiorczość w pro jakościowym zarządzaniu w szkole wyższej*, [w:] pracy zbiorowej pod red. naukową E. Skrzypek, „Kreatywność i przedsiębiorczość w pro jakościowym myśleniu i działaniu”, tom I, UMCS, Lublin. 2009, s. 87 - 98.

Poznania i Wrocławia, wydziałów ekonomii i zarządzania uniwersytetów w: Gdańsku, Łodzi i Lublinie oraz profesorów i doktorów z pozostałych uczelni, którzy współpracują z Zakładem Ekonomii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W sumie wysłano zaproszenie o wypełnienie formularza ankiety do 2466 osób.

Z zaproszenia skorzystało i weszło na stronę kwestionariusza ankiety oraz zapoznało się z jego treścią 411 profesorów i doktorów, czyli czyli co szósta osoba, którym wysłano zaproszenie do badań (16,7%). Co czwarta osoba zrezygnowała z wypełnienia kwestionariusza; co spowodowało, że analiza objęto tylko 311 osób. Jest to około 13 % profesorów i doktorów do których wysłaliśmy zaproszenie do wzięcia udziału w badaniach.<sup>9</sup>

Na podstawie, zebranych w drodze anonimowej ankiety, opinii profesorów i doktorów w powyższych kwestiach dokonano:

- oceny projakościowego charakteru proponowanych zmian w zarządzaniu w szkolnictwie wyższym,
- oceny słuszności i realności realizacji proponowanych zmian i nowych rozwiązań w zarządzaniu w publicznej i niepublicznej uczelni,
- oceny zgodności proponowanych rozwiązań w zmianie prawa dotyczącego Szkolnictwa Wyższego w Polsce z zalecanymi wymaganiami Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego,
- oceny trybu przeprowadzenia restrukturyzacji zarządzania szkolnictwem wyższym w Polsce;
- oceny rzeczywistego związku między szkołami wyższymi i organizacjami, przyszłymi pracodawcami absolwentów, w zakresie kształcenia i badań naukowych.

Finalnym celem prowadzonych przez autora badań było opracowanie założeń do tworzenia modelu projakościowej restrukturyzacji zarządzania w szkolnictwie wyższym w Polsce i zaproponowanie zasad i konstrukcji takiego modelu.

W tym opracowaniu przedstawione zostaną te opinie badanych nauczycieli akademickich, które dotyczą związku między szkołami wyższymi i przedsiębiorstwami (organizacjami), przyszłymi pracodawcami absolwentów, w zakresie kształcenia i badań naukowych. Znakomita

---

9 T. Wawak „Raport z badań prowadzonych wśród profesorów i doktorów” w ramach tematu badawczego: „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym”, wydruk komputerowy tekstu w trakcie opracowania.

większość badanych w dziewięciu kwestiach opowiedziała się jednoznacznie „za”.<sup>10</sup>

- 89% - za stworzeniem studentom polskich uczelni warunki do realizacji części programów studiów w uczelni zagranicznej i umożliwieniem studentom kończenia studiów uczestniczących w programach mobilnych co pozwoli na przygotowanie studentów do pracy w przedsiębiorstwach międzynarodowych w kraju i za granicą; wymaga to szybkiego wdrożenia Krajowych Ram Kwalifikacyjnych zgodnych z wymogami Procesu Bolońskiego (stanowiska przyjęte w 2005 roku w Bergen); (przeciw – 4%);
- 87% - za wdrożeniem i doskonaleniem systemu monitorowania losów absolwentów oraz zbieranie wśród nich opinii na temat ukończonych studiów i uzyskanych efektów kształcenia, ich analizowaniem i wyciąganiem wniosków; (przeciw – 6%);
- 86% - za pozostawieniem uczelniom swobody w ustalaniu zawartości „programów dyplomowych”, które muszą jednak odpowiadać zasadom, ustalonym przez ministerstwo lub organ akredytujący, co pozwoli uczelniom na szybkie opracowania własnych programów kształcenia dostosowanych do aktualnych i przyszłych wymagań rynku pracy i oczekiwań przedsiębiorstw; (przeciw – 7%);
- 85% - za stworzeniem uczelniom możliwości powiązania z biznesem w ramach partnerstwa publiczno-prawnego, przy realizacji programów badawczych, korzystnych dla obu stron w nich uczestniczących; (przeciw – 6%);
- 83% - za egzekwowaniem przewidzianych prawem sankcji wobec uczelni nieprzestrzegającym przyjętych standardów jakości kształcenia lub nie osiągnięcia wzorcowych efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów, co wpłynie na oczekiwany przez pracodawców wzrost jakości kształcenia; (przeciw – 6%);
- 81% - za tym, że obecny stan szkolnictwa wyższego wymaga planowo wprowadzanych zmian systemowych i przekształceń instytucjonalnych, co pozwoli na lepsze dostosowanie badań naukowych i kształcenia do potrzeb przedsiębiorstw; (przeciw – 13%);
- 78% - za uruchomieniem cyklicznych, regularnych badań satysfakcji pracodawców z przygotowania absolwentów uczelni do pracy oraz stworzeniem ogólnopolskiej bazy danych, zawierającej wyniki tych badań, dostępnej publicznie w Internecie; (przeciw – 11%);
- 75% - za wprowadzeniem dotacji zadaniowej, przyznawanej uczelniom, na wdrożenie

---

10 Tamże

- nowoczesnych systemów zarządzania pro jakościowego, restrukturyzacje procesu kształcenia i badań naukowych (w celu dostosowania ich potrzeb gospodarki, ewentualnie przedsiębiorstw), finansowanie kosztów postępowania patentowego oraz tworzenia innowacyjnych spółek typu spin-off, itp.; (przeciw – 9%);
- 74% - za wprowadzeniem zachęt ekonomicznych, mobilizujących jednostki organizacyjne do rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności i samofinansowania rozwoju; propozycje te są w pełni zgodne z propozycjami głoszonymi od lat przez autora, albowiem zmuszą uczelnie do współpracy z gospodarką, w tym i z przedsiębiorstwami, oraz przyczynia się do wzrostu przedsiębiorczości wśród studentów, przyszłych absolwentów; (przeciw – 13%);
  - 74% - za stworzeniem studentowi, w ramach drożności (mobilności) studiów, możliwości współdecydowania o przebiegu procesu kształcenia oraz uświadomieniem studentowi współodpowiedzialności za podejmowane decyzje; pozwoli to studentom na wybór profilu praktycznego kształcenia, bardziej przydatnego przyszłym pracownikom przedsiębiorstw; (przeciw – 19%);
  - 72% - za wydzieleniem w planie studiów tzw. „okienek mobilności” - konkretnych semestrów, w których zaplanowane byłyby przedmioty nauczania możliwe do zrealizowania w uczelni zagranicznej oraz wyjazdy w ramach krajowych i międzynarodowych programów wymiany oraz praktyk zawodowych; (przeciw – 14%);
  - 70% - za zwiększeniem oferty uczelni studiów prowadzonych w języku angielskim, co pozwoli na lepsze przygotowanie absolwentów uczelni do pracy w przedsiębiorstwach międzynarodowych w kraju i za granicą; (przeciw – 17%);
  - 68% - za dostosowaniem misji i celów szkół wyższych oraz ich ofert na rynku usług edukacyjnych i badawczych do oczekiwań zewnętrznych, szczególnie przyszłych pracodawców absolwentów uczelni, w tym przedsiębiorstw; (przeciw – 19%).
  - 68% - za premiowaniem uczelni i ich jednostek organizacyjnych za wprowadzanie certyfikowanych, nowych pro jakościowych systemów, metod, technik i narzędzi zarządzania jakością i zapewnienia jakości kształcenia, co pozwoli na lepsze przygotowanie przyszłych absolwentów do potrzeb rynku pracy, w tym i oczekiwań przedsiębiorstw; (przeciw – 19%).
  - 64% - za wspieraniem kształcenia zorientowanego na umiejętności praktyczne studiów I i II stopnia profilu praktycznego oraz za zawodowymi studiami doktoranckimi – III stopnia kształcenia; (przeciw – 22%);

- 62% - za rozdzieleniem funkcji nadzoru właścicielskiego (którą może pełnić Rada Powiernicza powołana przez Ministra) od zarządzania kształceniem i badaniami naukowymi w uczelni przez rektora; w skład Rady powinni wchodzić przedstawiciele praktyki – przedsiębiorstw, banków, administracji publicznej; (przeciw – 24%);
- 59% - przedstawiciele przyszłych pracodawców studentów uczelni powinny brać udział w opracowaniu programów kształcenia oraz w realizacji ustalonego programu; (przeciw – 25%).
- 56% - Krajowe Ramy Kwalifikacji powinny uwzględniać poziom i profil kształcenia (ogólnoakademicki i praktyczny) w poszczególnych obszarach kształcenia oraz zawierać opisy kwalifikacji i wzorcowe efekty kształcenia dla poszczególnych kierunków; (przeciw – 17%);
- 55% - należy rozwijać nauczanie na odległość – programy e-learningowe – we współpracy z samorządem lokalnym i regionalnym oraz pracodawcami zainteresowanymi określonymi kwalifikacjami pracowników; (przeciw – 29%).
- 54% - należy zarządzanie uczelniami oprzeć na zasadach kompleksowego zarządzania przez jakość (TQM) oraz wymogach modelu znakomitości, stosowanego w Europejskiej i Polskiej Nagrodzie Jakości; (przeciw – 19%).
- 54% - należy w miejsce studiów niestacjonarnych wprowadzić tzw. „studia przedłużone”, które stosowałyby takie same wymagania i obejmowały taką samą ilość godzin co studia dzienne i trwały dłużej o dwa semestry., co pozwoliłoby na 100% realizację programu na studiach zaocznych (obecnie 60%); (przeciw – 31%).

Druga część kwestionariusza ankiety obejmowała 21 pytań zamkniętych i jedno otwarte. Każde pytanie w tej części kwestionariusza było propozycją wielowariantowego rozwiązania. Biorący udział w badaniach wybierali i zaznaczali zgodnie z instrukcją, ich zdaniem, słuszny lub słuszne warianty przedstawionych 21 propozycji zmian.<sup>11</sup> W tym opracowaniu zostaną przedstawione tylko odpowiedzi na 6 pytań zamkniętych, dotyczących związku uczelni z przedsiębiorstwami, przy czym podane zostaną tylko warianty odpowiedzi, które były najczęściej wybierane przez ankietowanych. Zdaniem badanych profesorów i doktorów:<sup>12</sup>

---

11 Tamże

12 Tamże



1. Jakość kształcenia powinna być oceniana (definiowana) przede wszystkim przez pryzmat
- dorobku naukowego zatrudnionych w uczelni i na wydziale nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na danym kierunku studiów – czyli potencjał naukowy (41,0%),
  - efekty kształcenia osiąganych przez absolwentów po ukończeniu studiów, zdolnych sprostać wymaganiom XXI wieku – czyli efekty praktyczne kształcenia (34,6%),
  - tytułów i stopni naukowych zatrudnionych na uczelni nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na danym kierunku studiów – czyli wymagania formalne (17,5%).

2. Studia I stopnia – inżynierskie i licencjackie powinny:

- dostarczyć studentom ogólnego przygotowania do podjęcia pracy, w trakcie której będą w stanie szybko zdobyć umiejętności i kompetencje niezbędne na danym stanowisku pracy (32,5%),
- dostarczyć studentom wiedzy umożliwiającej płynne kontynuowanie studiów II stopnia na tym samym kierunku studiów (23,1%),
- mieć charakter zawodowy, czyli przygotować studentów do wykonywania określonego zawodu po ukończeniu danych studiów (20,5%).

3. Aktualna sytuacja ekonomiczna uczelni, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, wymaga:

- zwiększenia nakładów państwa i samorządów terytorialnych na szkolnictwo (75,0%),
- wiązania wysokości przyznanych środków publicznych z wynikami działalności naukowej i dydaktycznej (55,6%),
- przyznanie uczelniom publicznym większej autonomii w zakresie zarządzania finansami, niż ma to miejsce obecnie (53,0%),
- zachęcania uczelni do zróżnicowania i poszukiwania nowych źródeł finansowania (52,2%),
- wprowadzenie kryteriów efektywności w ocenie pracy naukowej i dydaktycznej (44,0),
- uruchamianie przedsięwzięć patronackich i publiczno-prawnych z instytucjami naukowymi, przedsiębiorstwami i bankami oraz władzami regionalnymi (42,7%),
- zapewnienie wydziałom i instytutom samodzielności ekonomicznej (39,2%),
- szczególnego wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności pracowników uczelni (37,5%).

4. Szkoła wyższa programując swą działalność i podejmując działalność i podejmując decyzje

dotyczące kontynuowania bądź zaniechania lub uruchamiania i rozwijania określonej działalności edukacyjnej, badawczej i doradczej powinna się kierować:

- realizacją swojej misji, kreacją otoczenia i jego potrzeb oraz tworzenia intelektualnej wartości dodanej (78,4%),
- kształtowaniem się popytu na swoje usługi edukacyjne i badawczo doradcze (57,8%),
- jednoczesnym godzeniem konieczności realizacji misji i celów szkoły wyższej z potrzebami interesariuszy ( w tym przedsiębiorstw) i ich współdziałania w tworzeniu oferty usług edukacyjnych i badawczych (50,9%),
- dostosowaniem oferty usług edukacyjnych, badawczych i doradczych do stanu i struktury aktualnego zatrudnienia nauczycieli akademickich i pozostałych pracowników (22,0%).

5. Badania naukowe w uczelniach publicznych i niepublicznych powinny być finansowane:

- ze środków publicznych w drodze otwartych i przejrzystych konkursów (67,4%),
- ze środków pomocowych Unii Europejskiej i różnych fundacji w formie grantów przydzielonych w drodze konkursów (63,9 %),
- z darowizn i subwencji sponsorów zewnętrznych, np.: przemysł, banki (47,2%),
- ze środków budżetowych na zasadach obowiązujących obecnie (40,8%),
- ze środków jakimi dysponują samorządy terytorialne (38,6%).

6. Wzrost nakładów na badania naukowe i wzrost ich efektywności w uczelniach można osiągnąć poprzez :

- wprowadzenie na uczelniach systemu badań naukowych prowadzonych przez zespoły badawcze tworzone do realizacji konkretnych tematów, spośród pracowników różnych jednostek organizacyjnych uczelni oraz z zewnątrz, np. z praktyki (51,1%),
- dostosowanie możliwości badawczych uczelni i zainteresowań naukowych pracowników do struktury popytu na rynku na realizację konkretnych programów naukowo-badawczych (49,8%),
- zapewnienie samodzielności finansowej zespołom badawczym w realizacji konkretnych programów badawczych, finansowanych przez partnerów zewnętrznych, np.: Unię Europejską, przemysł, państwo, samorząd (49,8%)
- zobowiązanie wszystkich nauczycieli akademicki przez władze uczelni do ubiegania się o granty badawcze , stworzenie im warunków do występowania o granty oraz przygotowanie ich do tego działania (47,6%),

- wzrost samodzielności ekonomicznej katedr i zakładów w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na badania naukowe i ograniczenie do minimum narzutów kosztów pośrednich na rzecz uczelni, wydziałów, instytutów do poziomu merytorycznie uzasadnionego rzeczywistymi kosztami (39,9%)

Powyższe opinie potwierdzają bardzo ważną rolę jaką mają przedsiębiorstwa do odegrania w rozwoju szkolnictwa wyższego. Ścisły związek szkolnictwa wyższego z szeroką rozumianą praktyką, czyli pracodawcami, którzy oczekują na dobrze przygotowanych przez uczelnie pracowników, wymaga rozwijania wielopłaszczyznowej współpracy dla dobra obu stron.

W powyższych badaniach wzięli aktywny udział pracownicy naukowo-techniczni Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego: mgr Wiesław Bracha, mgr Edyta Grzyb i mgr Katarzyna Leśkiewicz, mgr Marta Pawliszyn. Pani mgr Joanna Piękoś, doktorantka Wydziału Zarządzania UEK, organizowała badania ankietowe w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

### **3. Oczekiwania studentów związane z reformą szkolnictwa wyższego dotyczące związku uczelni z praktyką – wyniki badań**

Celem realizowanych realizowanych przez Autora, przy współudziale studentów z ekonomii i zarządzania Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz doktorantki Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, badań ankietowych było zebranie opinii studentów (w I etapie – w Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, a w II etapie: w szkołach wyższych: Ukrainy, Rosji i Algierii) na temat czynników:<sup>13</sup>

- decydujących o naborze utalentowanych kandydatów na studia I i II stopnia,
- wewnętrznych i zewnętrznych w szkole wyższe przyciągających utalentowanych studentów do uczelni,
- determinujących poziom jakości kształcenia,
- zapewniających rozwój studentów.
- wpływających na decyzje studentów w sprawie wyboru studiów II i III stopnia,
- wpływających na decyzje studentów o uczestniczeniu w międzyuczelnianej wymianie międzynarodowej.

W badaniach, na etapie badań pilotażowych i opracowania kwestionariusz ankiety,

---

13 T. Wawak, „Raport z badań prowadzonych wśród studentów” w ramach tematu badawczego: „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym”, wydruk komputerowy tekstu w trakcie opracowania.

skierowanej do studentów pod kierunkiem autora, wzięli udział studenci ekonomii i zarządzania Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego: Nicole Harpel, Bartosz Kęcik, Joanna Kobylańska, Paulina Kopińska. Natomiast Pani mgr Joanna Pięko organizowała badania ankietowe w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. W badaniach wzięli ponadto aktywny udział pracownicy naukowo-techniczni Uniwersytetu Jagiellońskiego: mgr Wiesław Bracha, mgr Edyta Grzyb i mgr Katarzyna Leśkiewicz, mgr Marta Pawliszyn.

Badania te są kontynuacją badań prowadzonych przez autora wśród profesorów w roku akademickim 2008 – 2009, w ramach realizowanego programu badawczego Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego: „Model projakościowej restrukturyzacji zarządzania w szkole wyższej – założenia modelowe”. Dla potrzeb tych badań został opracowany przez autora kwestionariusz ankiety, którego część pierwsza i druga, obejmująca łącznie 8 pytań, dotyczących wyłaniania, przyciągania, kształcenia i rozwoju TALENTÓW

- wśród studentów oraz
- wśród nauczycieli akademickich.

Każde z tych pytań zawierało, do wyboru, 12 wariantów odpowiedzi, spośród których badani profesorowie wybierali najważniejsze.<sup>14</sup>

Badania w roku akademickim 2010 – 2011 rozpoczęto od opracowania, częściowo otwartego, kwestionariusza ankiety badań pilotażowych przez wymienionych wcześniej studentów, przy współdziałaniu i pod kierownictwem autora, na podstawie tych powyższych dwóch części kwestionariusza ankiety (która była przeprowadzona wśród profesorów w 2008 - 2009 roku) dla potrzeb badania opinii studentów. Kwestionariusz ankiety pilotażowej zawierał 12 pytań, a każde z tych pytań zawierało do wyboru 5 określonych wariantów odpowiedzi oraz dwa otwarte warianty odpowiedzi (zaproponowanych przez badanych studentów) do wypełnienia.<sup>15</sup>

Ostateczny kształt kwestionariusza ankiety opracował autor w oparciu, między innymi, o propozycje studentów przedstawione w badaniach pilotażowych. Kwestionariusz ankiety składał się sześciu działów:<sup>16</sup>

- Wyławianie talentów wśród kandydatów na studia.
- Przyciąganie utalentowanych studentów do uczelni.
- Kształcenie studentów na wysokim poziomie.
- Zapewnienie studentom całościowego rozwoju w ramach studiów.
- Mobilność wertykalna (stopnie kształcenia).

---

14 Tamże

15 Tamże

16 Tamże

- Mobilność horyzontalna (kontynuacja studiów za granicą).

Każdy z tych działów zawiera po dwa pytania, a więc łącznie kwestionariusz ankiety zawiera dwanaście pytań merytorycznych.

Badania ankietowe wśród studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie przeprowadzone zostały drogą elektroniczną, przy pomocy pracowników UJ i UEK zajmujących się obsługą elektroniczną kontaktów ze studentami. Wypełnienie kwestionariusza polegało na określeniu ważności poszczególnych, siedmiu wariantów odpowiedzi na każde pytanie merytoryczne, po przez wpisanie w kwadracie po lewej stronie każdego wariantu cyfry od 1 do 5; cyfry te oznaczały siłę wpływu danego wariantu na efekt zapisany w pytaniu.<sup>17</sup>

Wyniki badań pilotażowych, przeprowadzonych w formie papierowej przez studentów biorących udział w badaniach, przedstawiających opinie badanych studentów ekonomii i zarządzania Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego zostaną opracowane i przedstawione przez studentów w innej publikacji.

W pierwszej części kwestionariusza ankiety wypełnianej przez studentów i pierwszym pytaniu kwestionariusza wypełnianym przez profesorów, dotyczącym najważniejszych działań - czynników decydujących o efektywnym **wyławianiu talentów wśród kandydatów** na studia I i II stopnia, w pełni zgodnymi okazały się następujące propozycje:<sup>18</sup>

- podstawowym kryterium naboru na studia powinna być wiedza i umiejętności kandydata (czyli nie zasobność portfela);
- istotnym kryterium naboru, zwłaszcza na II stopień kształcenia, powinna być ocena prac własnych studenta, takich jak: projekty, opracowania problemowe (czyli nie dowolna decyzja kandydata na studia);
- wyniki egzaminów wstępnych (a więc nie zamożność kandydata)
- specjalistyczne metody identyfikacji talentów w danej dziedzinie.

W drugiej części kwestionariusza ankiety wypełnianej przez studentów i drugim pytaniu kwestionariusza wypełnianym przez profesorów, dotyczącym najważniejszych działań - czynników decydujących o właściwym **przyciąganiu utalentowanych studentów** do uczelni, w pełni

---

17 Tamże

18 T. Wawak „Raport z badań prowadzonych wśród profesorów i doktorów” w ramach tematu badawczego: „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym”, wydruk komputerowy tekstu w trakcie opracowania, oraz T. Wawak, „Raport z badań prowadzonych wśród studentów” w ramach tematu badawczego: „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym”, wydruk komputerowy tekstu w trakcie opracowania.

zgodnymi okazały się następujące propozycje:<sup>19</sup>

- dobra, kompleksowa oferta dydaktyczna uczelni (a więc nie pogoń za najniższym kosztem usług dydaktycznych);
- zagwarantować studentom zdolną kadrę nauczycieli akademickich o wysokich walorach naukowych i moralnych (a więc nie zastępowanie profesorów doktorami, a doktorów magistrami);
- zapewnienie studentom odpowiedniej współzależności teorii z praktyką, czyli łączenie w trakcie zajęć wiedzę z praktyką i jej zastosowanie (a więc nie encyklopedyczne wykłady kończące się testami);
- zagwarantowanie idealnych technicznych warunków kształcenia: sale wykładowe, laboratoria, aparatura badawcza i pomiarowa, środki audiowizualne, itp. (a więc nie ubogie w sprzęt zajęcia dydaktyczne realizowane w piwnicznej izbie);
- kompleksowa oferta praktyk oraz staży krajowych i zagranicznych oraz rozwinięta współpraca z praktyką i renomowanymi uczelniami zagranicznymi.

W trzeciej części kwestionariusza ankiety wypełnianej przez studentów i trzecim pytaniu kwestionariusza wypełnianym przez profesorów, dotyczącym najważniejszych działań - czynników decydujących o **jakości kształcenia studentów na wysokim poziomie**, w pełni zgodnymi okazały się następujące propozycje:<sup>20</sup>

- zatrudnienie w uczelni najlepszych wykładowców w kraju (a więc nie najtańszych wykładowców);
- bezpośrednia współpraca studentów z wykładowcami i ich dorobkiem naukowym w małych zespołach (a więc nie w kilkuset osobowej sali wykładowej, bez konwersatoriów i ćwiczeń w małych – kilkunastoosobowych grupach);
- rozwijanie twórczych, innowacyjnych i eksperymentalnych form kształcenia (a więc nie kopiowanie przez kilka lat tych samych żółtych kalendarzy);
- łączyć wiedzę z praktyką i wskazywać na jej stosowanie, podczas wykładów (a więc nie abstrahowanie od praktyki ucieczka w teorię);
- rozwój kształcenia interaktywnego i stosowania (case study) studiów przypadku (a więc nie tradycyjne odczyty i monologi).

---

19 Tamże

20 Tamże

W czwartej części kwestionariusza ankiety wypełnianej przez studentów i czwartym pytaniu kwestionariusza wypełnianym przez profesorów, dotyczącym najważniejszych działań - czynników decydujących o **zapewnieniu studentom całościowego rozwoju w ramach studiów**, w pełni zgodnymi okazały się następujące propozycje:<sup>21</sup>

- zapewnienie studentom godnych warunków życia (a więc nie oszczędności na skromnych wydatkach na: domy studenckie, stołówki, opiekę medyczną, itd.);
- udział studentów w pracach zespołów naukowo badawczych uczelni i konferencjach naukowych (a więc nów osobistych wpływających na uczestniczenie studentów w międzyuczelnianej wymianie izolacja studentów od badań i nauki);
- zapewnienie studentom właściwych warunków rozwijania swoich zainteresowań: muzycznych, artystycznych, sportowych, politycznych itp. (a więc nie ograniczanie horyzontów studenta do zdania egzaminów objętych obowiązkowym programem);
- ułatwienie i rozwinięcie możliwości kontynuowania nauki na studiach doktoranckich – III stopnia (a więc nie zamykanie rozwoju absolwentom studiów magisterskich);
- ustalanie na prośbę studenta indywidualnych, modułowych programów studiów (a więc nie masowe produkowanie absolwentów według sztywnego wzorca na obraz i podobieństwo kanclerza lub dziekana);
- zapewnienie studentom optymalnych warunków wypoczynku i rekreacji (a więc zaakceptowanie, faktu, że student to też pracujący człowiek).

Piąta i szósta część kwestionariusz wypełniana przez studentów nie miała swego odpowiednika wśród pytań postawionych profesorom. Dotyczyły one mobilność wertykalnej (stopnie kształcenia) i mobilność horyzontalnej (kontynuacja studiów za granicą) studentów. Bardzo wysokie znaczenie przypisują studenci badanych uniwersytetów poszczególnym czynnikom polityki uczelni wpływającym na uczestniczenie studentów w międzyuczelnianej wymianie międzynarodowej, dlatego też przypisane rangi poszczególnym wariantom odpowiedzi są wysokie. Najważniejszym czynnikiem ograniczającym udział studentów w tej wymianie jest słaba znajomość języków obcych, która po części obciąża szkołę wyższą. Studenci uważają, że bardzo ważna role w rozwoju, konicznej współpracy międzynarodowej pełnią uczelnie, które powinny organizować studia semestralne w ramach wymiany międzynarodowej, wprowadzić do programów studiów tzw. „okienka mobilności” oraz organizować międzynarodową współpracę międzyuczelnianą. Wysoką ważność przypisują studenci dostosowaniu uczelni do wymogów międzynarodowych, zwłaszcza

---

21 Tamże

obowiązujących bądź zalecanych w ramach Unii Europejskiej.<sup>22</sup>

Wśród czynników osobistych wpływających na uczestniczenie studentów w międzyuczelnianej wymianie międzynarodowej, na pierwszy miejscu, z rangą bardzo wysokiej ważności, studenci postawili bardzo dobrą znajomość języków obcych. Pozostałe analizowane czynniki uzyskały w oczach studentów wysoki stopień ważności. Zaskakujące jest tu umieszczenie na ostatnim miejscu, z najniższą rangą ważności - warunków rodzinnych które mają mniejsze znaczenie niż wszystkie ujęte w tym pytaniu warianty odpowiedzi. Najważniejszy dla studentów jest sam wyjazd zagraniczny, któremu są podporządkowane inne uwarunkowania.<sup>23</sup>

#### **4. Nowe rozwiązania prawa o szkolnictwie wyższym na rzecz przedsiębiorstw**

Ostatnia nowelizacja ustawy - „Prawo o szkolnictwie wyższym” z dnia 18 marca 2011 roku<sup>24</sup> zmierza do realizacji, z jednej strony do realizacji wymagań Procesu Bolońskiego i zaleceń Unii Europejskiej (przypis 1 i 2), a z drugiej do dostosowania szkolnictwa wyższego do potrzeb gospodarki i rynku pracy III RP. W sumie ta nowelizacja dąży do stworzenia lepszych warunków rozwoju przedsiębiorstwom nie tylko działającym w Polsce, ale także wszystkim organizacjom funkcjonującym w krajach Unii Europejskiej i w pozostałych państwach, sygnatariuszach Procesu Bolońskiego, czyli 57 gospodarkom krajów świata. Nowelizacja zmierza do zasadniczej poprawy jakości kształcenia mierzonej efektami oraz lepsze dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Dlatego też bardzo dużą uwagę w znowelizowanym „Prawie o szkolnictwie wyższym” przywiązuje się efektywnemu współdziałaniu szkolnictwa wyższego z pracodawcami, w tym z przedsiębiorstwami.

Ustawodawca, doceniając rolę pracodawców w kształtowaniu szkolnictwa wyższego włączył ich przedstawicieli do struktury i funkcjonowania Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Organizacje pracodawców zostały uprawnione do zgłaszania swych kandydatów do na członków Komisji, spośród których minister właściwy do szkolnictwa wyższego powołuje członków PKA.<sup>25</sup> W skład prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej wejdzie dwóch przedstawicieli organizacji pracodawców, a do każdego zespołu działającego w ramach obszaru kształcenia wejdzie co

---

22 T. Wawak, „Raport z badań prowadzonych wśród studentów” w ramach tematu badawczego: „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym”, wydruk komputerowy tekstu w trakcie opracowania.

23 Tamże

24 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym”, Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.)

25 Tamże, art. 48. ust. 2.



najmniej jeden przedstawiciel organizacji pracodawców.<sup>26</sup> Mając na uwadze bardzo ważne funkcje i zadania jakie powierzono PKA, trzeba podkreślić, że rola przedstawicieli pracodawców, w tym i przedsiębiorstw, w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego i realizowanych programów będzie znacząca. O tym jak będzie rola rzeczywista przedsiębiorstw w przygotowaniu kadr przez szkoły wyższe do potrzeb przedsiębiorstw decydować będzie aktywność przedstawicieli pracodawców w działalności bieżącej Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Nowelę omawianej ustawy wprowadza w szkolnictwie wyższym dwa profile kształcenia danego kierunku studiów, realizowane w trybie stacjonarnym i nie stacjonarnym, które będą uwidocznione na dyplomie uzyskania tytułu zawodowego (licencjata inżyniera, magistra, magistra inżyniera lub równorzędnego):<sup>27</sup>

- profil praktyczny, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych;
- profil ogólnoakademicki, zawierający moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta pogłębionych umiejętności teoretycznych.

Nowela wprowadza prawo utworzenia przez szkołę wyższą, na określonych warunkach, własnego kierunku studiów, przyjmując, że jest to „wyodrębniona część jednego lub kilku obszarów kształcenia realizowaną w uczelni w sposób określony przez program kształcenia”<sup>28</sup>. Każda szkoła wyższa, spełniająca wymogi określone przez rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia<sup>29</sup>, może uruchomić dla potrzeb przedsiębiorstw pożądany kierunek studiów, który będzie przygotowywał, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, potrzebną im kadrę pracowników, wyposażoną w:<sup>30</sup>

- kwalifikacje pierwszego stopnia, definiowaną jako efekt kształcenia na studiach pierwszego stopnia;
- kwalifikacje drugiego stopnia, określaną jako efekt kształcenia na studiach drugiego stopnia.

Przez kwalifikacje ustawodawca rozumie „efekty kształcenia, poświadczony dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję

---

26 Tamże, art. 50. ust. 3 i 5.

27 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym”, art.2. Ust. 1. 18e, Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.,

28 Tamże, art.2. Ust. 1. 14.,

29 Projekt z dnia 5 maja 2011 r., <http://www.nauka.gov.pl>, odczyt z dnia 10.07.2011 r.

30 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r., art.2. Ust. 1. 18f., Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.,

potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia”<sup>31</sup>

Jednostka organizacyjna uczelni, aby mogła sprostać wymogom ustawowym musi posiadać program kształcenia dla każdego realizowanego kierunku studiów i poziomu kształcenia oraz dla każdego profilu kształcenia, odrębnie dla studiów prowadzonych we formie stacjonarnej i niestacjonarnej.<sup>32</sup> Program kształcenia to „opis określonych przez uczelnię spójnych efektów kształcenia, zgodny z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego, oraz opis procesu kształcenia, prowadzącego do osiągnięcia efektów, wraz z przypisanymi do poszczególnych modułów tego procesu punktami ECTS”.<sup>33</sup> Uczelnie powinny zapewnić studentom odbycie praktyk przewidywanych w programie kształcenia. Z realizacją tego obowiązku mają szkoły wyższe poważne problemy. Tymczasem w interesie przedsiębiorstw powinno leżeć aktywne włączenie się w organizację i kształtowanie programu przebiegu tych praktyk, albowiem tą drogą mogą oddziaływać na praktyczne przygotowanie absolwentów – przyszłych pracowników do zawodu.

Zdaniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, praktyczne przygotowanie do zawodu, ujęte w opisie procesu kształcenia dotyczącym profilu praktycznego, powinny odbywać się w warunkach przyjętych do danego obszaru praktyki i przewidywać bezpośrednie wykonywanie odpowiednich czynności praktycznych przez studentów. W tym celu należy zatrudniać do prowadzenia zajęć praktycznych osoby posiadające doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią.<sup>34</sup> Na kierunkach o profilu praktycznym omawiana ustawa zaleca zatrudnienie do prowadzenia przedmiotów praktycznych osób posiadających doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. W tym celu umożliwia podstawowej jednostce organizacyjnej uczelni, prowadzącej studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym, zaliczenie do minimum kadrowego w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, dwie osoby posiadające stopień naukowy doktora. Ponadto ta jednostka organizacyjna może zaliczyć w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora, dwie osoby posiadające tytuł zawodowy magistra i znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią w dziedzinie związanej z kierunkiem studiów. Liczba osób zastąpionych nie

---

31 Tamże, art.2. ust. 1. 18b.

32 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, paragraf 2, projekt z dnia 5 maja 2011 r., <http://www.nauka.gov.pl>, odczyt z dnia 10.07.2011 r.

33 Tamże, art.2. ust. 1. 14b.

34 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, paragraf 7, projekt z dnia 5 maja 2011 r., <http://www.nauka.gov.pl>, odczyt z dnia 10.07.2011 r.

może przekraczać 50% liczby osób zaliczonych do minimum kadrowego.<sup>35</sup>

Jednostka organizacyjna uczelni prowadząca kierunek studiów o profilu praktycznym powinna zdaniem ustawodawcy powinny uwzględniać wyniki analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.<sup>36</sup> Wszystkie natomiast szkoły wyższe powinny monitorować kariery zawodowe swoich absolwentów w celu dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy po kilku latach od dnia ukończenia pracy.<sup>37</sup>

Przedsiębiorstwa zainteresowane kształceniem przez szkołę wyższą absolwentów, przyszłych ich pracowników w kraju i poza jego granicami, o określonych kwalifikacjach, czyli efektach kształcenia rozumianych jako: „zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych w procesie kształcenia przez osobę uczącą się”<sup>38</sup>, mogą wspólnie ze szkołą wyższą w opracowywać opisu pożądaných efektów kształcenia. Podstawowa jednostka organizacyjna (np. wydział) każdej szkoły wyższej może prowadzić studia na określonym przez siebie kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia zgodnym z opisem efektów kształcenia, ustalonym wspólnie z przedsiębiorstwami, zatwierdzonymi przez senat uczelni; przy czym jednostka organizacyjna na szkoły wyższej, która nie posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego, może uzyskać uprawnienia do prowadzenia studiów na podstawie opracowanych przez siebie opisem efektów kształcenia, na podstawie decyzji ministra właściwego do szkolnictwa wyższego.<sup>39</sup> Szkoły wyższe są uprawnione do do prowadzenia studiów o profilu praktycznym z udziałem podmiotów gospodarczych. Wówczas sposób prowadzenia i organizację studiów określać powinna pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a podmiotem gospodarczym, która powinna określać:<sup>40</sup>

- możliwość prowadzenia zajęć ze studentami, w szczególności praktycznych przez pracowników, np. przedsiębiorstw,
- udział podmiotu gospodarczego w opracowaniu programu nauczania,
- sposób dofinansowania studiów przez podmiot gospodarczy,
- efekty kształcenia,

---

35 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r., art. 9a, Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.

36 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, paragraf 7., projekt z dnia 5 maja 2011 r.,www.

37 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r., art. 13a., Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.,

38 Tamże, art.2. ust. 1. 18c.

39 Tamże, art. 11.

40 Tamże, art.168a.

- sposób realizacji praktyk i staży.

Powstała więc realna możliwość pośredniego wpływania przez przedsiębiorstw na efekty kształcenia.

Przedsiębiorstwa mogą także bezpośrednio wpływać na efekty kształcenia przyszłych swoich pracowników tworząc wspólną organizację (spółkę, stowarzyszenie): Edukacyjna Organizacja Badawcza - EOB, która dysponując stosownym kapitałem założycielskim może:

- założyć nową szkołę wyższą i uruchomić w niej nowe, własne kierunki studiów dostosowane efektami kształcenia do oczekiwań i potrzeb przedsiębiorstw,
- doprowadzić do powstania filii zagranicznej szkoły wyższej w Polsce,
- przejąć dobrze funkcjonującą szkołę wyższą i rozwinąć jej ofertę dydaktyczną o nowe kierunki studiów,
- wykupić od założyciela bankrutującą szkołę wyższą i przeprowadzić w niej projakościową restrukturyzację: zarządzania, funkcjonowania i kształcenia.

Osoba fizyczna i prawna, na przykład EOB, może wystąpić z wnioskiem do ministra właściwego do szkolnictwa wyższego o utworzenie uczelni niepublicznej i uzyskanie przez nią uprawnień do prowadzenia studiów wyższych na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia. Przedsiębiorstwa mogą więc same uruchomić studia, które zapewnią im kształcenie przyszłych i obecnych pracowników o pożądanym kwalifikacjach. Założyciel (EOB) bowiem decyduje o tym: jakie efekty kształcenia chce uzyskać, jakie kierunki studiów uruchomi, jaki profil studiów i poziom kształcenia będzie uczelnia realizować oraz o realizowanych programach kształcenia. Musi jednak spełniać warunki ustawowe determinujące uzyskanie tych uprawnień, szczegółowo opisane w rozporządzeniu Ministra Szkolnictwa Wyższego w sprawie prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.<sup>41</sup>

Przedsiębiorcy silnie związane kapitałowo lub rynkiem zbytu z organizacjami funkcjonujących w innych państwach mogą doprowadzić w drodze negocjacji do utworzenia na terenie Polski filii uczelni zagranicznej lub zagranicznej szkoły wyższej. Znowelizowana ustawa o szkolnictwie wyższym pozwala bowiem uczelniom zagranicznym na tworzenie uczelni i filii z siedzibą na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej jeśli uzyskała, która uzyskała pozytywną ocenę agencji oceniającej jakość kształcenia uznawanej przez władzę macierzystego kraju albo zarejestrowanej w Europejskim Rejestrze Agencji Akredytacyjnych (EQAR) lub agencji innego

---

41 Projekt z dnia 5 maja 2011 r., <http://www.nauka.gov.pl>, odczyt z dnia 10.07.2011 r.

kraju uznawane przez Polską Komisję Akredytacyjną<sup>42</sup>. Do tych uczelni i filii nie mają zastosowania przepisy ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, z wyjątkiem ustępów 5 i 6 art. 85. pozwalających na ich powstanie.<sup>43</sup> Wspomniana powyżej Edukacyjna Organizacja Badawcza może mieć swój udział kapitałowy w zakładaniu uczelni zagranicznej i jej filii w Polsce, co przełoży się na prawo stawiania im swych wymogów programowych. Taka uczelnia może w większym wymiarze prowadzić zajęcia w językach obcych i przygotowywać absolwentów do pracy w warunkach prawa obowiązującego w innych krajach i odmiennych warunków pracy. Absolwenci zagranicznych uczelni zarejestrowanych w Polsce przy udziale przedsiębiorstw funkcjonujących w Polsce, może znacznie poprawić jakość kształcenia, mierzoną jej efektami, wśród zatrudnionych absolwentów w międzynarodowych korporacjach i zagranicznych filiach polskich przedsiębiorstw.

Nowelizacja ustawy o szkolnictwie wyższym z 13 marca 2011 r, stawia przed szkolnictwem wyższym w Polsce nowe trudne do realizacji zadania, wymagające znacznych nakładów kapitałowych. Tymczasem w warunkach bardzo zaawansowanego deficytu budżetowego państwa i malejącej, z przyczyn demograficznych liczby studentów, a co za tym idzie zmniejszenie przychodów z czesnego uczelni publicznych i nie publicznych pojawił się w uczelniach deficyt. Stan ekonomiczny uczelni publicznych i nie publicznych wymaga intensywnych źródeł zewnętrznego dofinansowania. Ważną w tym miejscu rolę do spełnienia ma wspomniana powyżej Edukacyjna Organizacja Badawcza, której kapitał mógłby zasilić już istniejące najlepsze uczelnie niepubliczne i wesprzeć uczelnie publiczne na warunkach określonych przez przedsiębiorstwa. W ten sposób pracodawcy mogliby wywrzeć skuteczny wpływ na szkoły wyższe i wymóc na nieprojakościową restrukturyzację zarządzania i dostosowanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym, przewiduje możliwość:<sup>44</sup>

- przeniesienie na wniosek osoby której udzielono pozwolenia na utworzenie uczelni niepublicznej, decyzją ministra właściwego do szkolnictwa wyższego, na rzecz innej osoby fizycznej bądź prawnej jeśli przyjmuje ona wszystkie warunki decyzji;
- likwidacji uczelni niepublicznej przez założyciela, za zgodą ministra właściwego do szkolnictwa wyższego, po zapewnieniu studentom możliwości kontynuacji nauki;
- postawienia uczelni niepublicznej w stan likwidacji z dniem, w którym decyzja o cofnięciu

---

42 Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym”, art. 85. ust. 5 i 6., Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.,

43 Tamże, art. 85. ust. 7.

44 Tamże, art. 26 i 37.

ostatniego uprawnienia do prowadzenia kierunku studiów stała się ostateczna lub minister właściwy do szkolnictwa wyższego powołał likwidatora uczelni niepublicznej, gdy założyciel działał niezgodnie z obowiązującym prawem.

W powyższych sytuacjach wkroczenie kapitału Edukacyjnej Organizacji Badawczej i przejęcie przez EOB funkcji założyciela lub współzałożyciela uczelni niepublicznej może okazać się bardzo korzystnym przedsięwzięciem inwestycyjnym w przyszłość. Dobrze zarządzana EOB będzie przynosić nadwyżkę ekonomiczną, co powiększy majątek Organizacji i zapewni jej samofinansowanie rozwoju. Tego typu organizacje już istnieją. Jedną z nich jest Towarzystwo Edukacji Bankowości, które jest założycielem między innymi, kilku niepublicznych uczelni.

## **5. Zakończenie**

Z prowadzonych przez autora badań wynika, że poziom wiedzy nauczycieli akademickich, w tym profesorów i doktorów, w sprawach dotyczących reformy szkolnictwa wyższego jest obecnie powierzchowny, szcątkowy i ograniczony do kilku kwestii objętych nowelą prawa dotyczącego uczelni. Zmianie uległy głównie tylko dwie ustawy, ale jej towarzyszy wydanie kilkudziesięciu rozporządzeń wykonawczych oraz gruntowna zmiana norm prawa wewnętrznego uczelni (statuty uczelni, regulaminy wewnętrzne, dziesiątki nowych zarządzeń i decyzji, itp.). Wszystko to przytłacza i rodzi stan niepewności, ponieważ dotychczasowy ład wewnętrzny został zachwiany i niejasny jest kształt nowego.

Jednocześnie przedsiębiorstwa mają własne problemy zapewnienia sobie zbytu i rozwoju w warunkach zaawansowanej konkurencji, integracji i globalizacji. Zmiany norm prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego nie znajdują się w polu zainteresowania przedsiębiorstw; nie śledzą tych zmian właściciele i pracownicy organizacji produkcyjnych i usługowych. Reforma szkolnictwa wyższego dokonuje się w pełnej nieświadomości ludzi związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw.

Trudno nie zauważyć, że kryzys finansowy świata przekłada się na eskalację trudności z jakimi borykają się obecnie przedsiębiorstwa i szkoły wyższe. Jest to kolejny, obok rynku pracy i rynku kapitałowego ich punkt wspólny. Mimo wspólnych interesów uczelnie i przedsiębiorstwa są obecnie dalej od siebie niż w przeszłości. Z przeprowadzonych badań wśród profesorów, doktorów i studentów wynika jednoznacznie potrzeba powiązania teorii z praktyką, uczelni z przedsiębiorstwami. Nowelizacja ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, stworzyła ku temu nowe możliwości. Czy skorzystają z nich uczelnie i przedsiębiorstwa?

Właściciele i kierujący przedsiębiorstwami dążąc do obniżki kosztów nie interesują się kształceniem przyszłych swych pracowników, bo nie wiedzą, że na złożeniu i prowadzeniu szkoły wyższej mogą także zarobić. Dlatego uważają, że kształcenie to sprawa państwa i przyszłego pracownika. Argumentując swe stanowisko twierdzą, że dziś miliony wykształconych na koszt państwa polskiego absolwentów szkół wytwarza produkt krajowy brutto dla Niemiec, Francji czy USA. Przedsiębiorstwa nie chcą ponosić kosztu kształcenia absolwentów, którzy podejmą pracę u konkurencji. Dlatego też właściciele przedsiębiorstw powinny tworzyć samofinansujące się spółki lub stowarzyszenia – np. EOB (Edukacyjna Organizacja Badawcza), które przejęłyby na siebie trud organizowania wyższego kształcenia zawodowego o profilu praktycznym dla studentów, którym zabezpieczą stypendium i pracę po zakończeniu studiów. Na takie rozwiązanie zezwala znowelizowane prawo o szkolnictwie wyższym

Uczelnie publiczne nie mają warunków do organizowania wyższego kształcenia zawodowego o profilu praktycznym, dlatego też powinny zająć się II i III stopniem kształcenia o profilu ogólnoakademickim, głównie w trybie stacjonarnym oraz kształceniem kadry dla szkolnictwa wyższego. Oczywiście wcześniej uczelnie publiczne muszą przestać być urzędami przebranymi w średniowieczne stroje i przeprowadzić projakościową restrukturyzację zarządzania i funkcjonowania zgodnie z wymogami Procesu Bolońskiego i Unii Europejskiej. Dostosowanie uczelni publicznych do znowelizowanego prawa o szkolnictwie wyższym jest ich pierwszym krokiem w tym kierunku, umożliwiającym dostosowanie szkolnictwa wyższego w Polsce do gospodarki i społeczeństwa wiedzy XXI wieku. Z przeprowadzonych przez autora badań wynika, że chcą tego zarówno profesorowie i doktorzy, jak i studenci. Przeciwnikami będą wszyscy ci, którzy w obecnym ustroju szkoły wyższej w Polsce widzą swe prywatne, chwilowe korzyści, które boją się utracić.

Uczelnie niepubliczne borykające się z trudnościami finansowymi wynikającymi ze zmniejszającą się rekrutacją kandydatów na odpłatne studia stacjonarne niestacjonarne oraz wzrostem kosztów utrzymania szkoły wyższej muszą nawiązać ścisły kontakt z przedsiębiorstwami i włączyć ich właścicieli do grona założycieli. Tylko dokapitalizowanie szkół niepublicznych, czyli ich założycieli (spółek lub stowarzyszeń), oraz konsolidacja uczelni niepublicznych może uratować je przed nieuchronnym bankructwem i postawieniem w stan likwidacji. Ambicje założycieli wymagają korekty i dostosowania do realnych uwarunkowań tu i teraz.

## Literatura

1. Projekty (osiem) ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w

- zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
2. „Raport z badań prowadzonych wśród profesorów i doktorów” w ramach tematu badawczego: „Projakościowa restrukturyzacja zarządzania w szkolnictwie wyższym” wydruk komputerowy tekstu w trakcie opracowania przez T. Wawaka.
  3. „Raport z badań prowadzonych wśród studentów” w ramach tematu
  4. Rezolucja Rady z 23 listopada 2007 w sprawie unowocześniania szkół wyższych, by zwiększyć konkurencyjność Europy w światowej gospodarce opartej na wiedzy. pub. 6.12.2007 r., 2007/C XXX/YY; 16096/1/07 REV1, Rada Unii Europejskiej, Bruksela.
  5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, paragraf 2, projekt z dnia 5 maja 2011 r., <http://www.nauka.gov.pl>, odczyt z dnia 10.07.2011 r.
  6. *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego 2010 – 2020. Projekt środowiskowy*, [www.krasp.org.pl](http://www.krasp.org.pl) – odczyt 20.02.2010 r.
  7. Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku. Raport cząstkowy przygotowany przez konsorcjum: Ernst&Young Business Advisory i Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, [www.uczelnia2020.pl](http://www.uczelnia2020.pl), odczyt 10.03.2010 r.
  8. Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Akty prawodawcze i inne instrumenty. Wersje skonsolidowane. (or. Fr.) 6655/08/PL z dnia 15.04.2008, Rada Unii Europejskiej.
  9. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach w zakresie sztuki, Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.
  10. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym”, Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.
  11. Ustawa z dnia 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 45, poz 235.
  12. awak T, Coming of the Global Knowledge Society: Prospects and Promises [w:] „Journal of the Washington Institute of China Studies”, Washington, Spring 2009, Vol. 4, No. 1.
  13. awak T., Ewolucja Europejskiego systemu szkolnictwa wyższego w ramach Procesu Bolońskiego a zarządzanie uczelniami w warunkach postępującej integracji i globalizacji, [w:] Człowiek ponowoczesny wobec wyzwań globalizacji – studium interdyscyplinarne, praca zbiorowa pod red. J. Filipka, J. Głuszyńskiej, A. Wąsińskiego, M. Płaszewskiego, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, 2008 r.
  14. awak T., Innowacje a zarządzanie w szkole wyższej, [w:] pracy zbiorowej pod red. naukową E. Okoń-Horodyńską i R. Wisły, „Kapitał intelektualny i jego ochrona”, wyd.: Instytut Wiedzy i Innowacji, Warszawa 2009 r.
  15. awak T., Kreatywność i przedsiębiorczość w projakościowym zarządzaniu w szkole wyższej, [w:] pracy zbiorowej pod red. naukową E. Skrzypek, „Kreatywność i przedsiębiorczość w projakościowym myśleniu i działaniu”, tom I, UMCS, Lublin 2009r



16. . Wawak, Nowe trendy w zarządzaniu w szkolnictwie wyższym, [w:] „Komunikacja i jakość w zarządzaniu” praca zbiorowa pod red. T. Wawaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 2010 r.
17. awak T., Specyfika znormalizowanego systemu zarządzania jakością w szkole wyższej, [w:] pracy zbiorowej pod red. P. Grudowskiego, M. Dobrzyńskiego, J. Preihs, P. Waszczura, „Inżynieria jakości w przedsiębiorstwach produkcyjnych, usługowych i sektorze publicznym”, Wyd. Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2009 r.
18. arządanie rozwojem szkoły wyższej w warunkach niedoskonałej konkurencji, [w:] pracy zbiorowej pod red. A. Stabryły, "Zarządzanie rozwojem organizacji w społeczeństwie informacyjnym", tom 2,, Studia i Prace Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Nr 1, Kraków 2008 r.
19. alecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) L 394/10 PL D. U. Unii Europejskiej 30.12.2006.
20. alecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 kwietnia 2008, w sprawie ustanowienia Europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET). Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, COM(2008) 180 wersja ostateczna, 2008/0070 (COD) [SEK(2008) 442, {SEK(2008) 443}.
21. alecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. (Tekst mający znaczenie dla EOG) D. U. Unii Europejskiej z dnia 6.5.2008 PL nr C 111/1.
22. alecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym. (Tekst mający znaczenie dla EOG), D.U. Unii Europejskiej C 155, P. 0001 – 0010 z 08.07.2009 r.
23. arządanie w szkole wyższej. Raport z badań zrealizowany pod kierunkiem T. Wawaka w ramach projektu badawczego finansowanego z wydziałowej rezerwy na badania własne (WBPW), Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2008-2009 r.

## **THE IMPORTANCE OF UNIVERSITY REFORMS IN THE PROCESS OF RESTRUCTURING OF COMPANIES**

### **SUMMARY**

The inherent purpose of companies is a production that would satisfy the needs of potential buyers.

Therefore, the purpose of the universities and colleges is to prepare the teaching staff with the relevant educational background that would meet the requirements of employees, including business enterprises.

In this particular case universities are ‘givers’ and companies are ‘takers’ of knowledge brought in by the graduate students. Consequently, there should be a close relation between universities and companies. In fact, such a relation does not exist.

The need for essential changes in the functioning of universities was noticed by professors, PhDs and students. This also has been proved by the results of the research carried out by the author. The study presents the opinion of professors and PhDs about the management of the universities. It also reflects students’ expectations related to the university reforms and concerning the link between a university and student practice.

Also, there have been offered new legal solutions related to university education system. These have been presented in the context of the possibilities of the development of the relation between companies and universities in the process of education. New solutions have been presented that relate to a vocational, practice-oriented course in the first educational degree.

It must be noticed that the worldwide financial crisis has a great impact on the escalation of the difficulties companies and universities are faced with. In spite of the common business, however, universities and companies are further apart now than they used to be in the past. According to the opinions coming from professors, PhDs and students there is an undeniable need to link theory with practice, universities with companies. An amendment in the law – Legal university principles, created such new possibilities. Will both universities and companies seize this opportunity?